

інших людей, окрім нас? 2) чи можливо, за допомогою кількісних показників, які застосовуються для дослідження щастя в соціальному вимірі, описати його екзистенційну складову? 3) якою є його природа на індивідуальному та соціальному рівні? 4) яким є взаємозв'язок цих двох видів щастя? 5) як поєднати два підходи в його дослідженні ?

Проблема примирення соціального та екзистенційного підходу в дослідженні щастя, на наш погляд, може бути вирішена шляхом феноменологічної редукції задля виявлення основ його сприйняття свідомістю на індивідуальному рівні. На підставі обрання суттєвих для розуміння щастя фактів дійсності, можна робити більш точні узагальнення в соціальному вимірі щастя.

Список посилань:

Арістотель (2002). *Нікомахова етика* (сс. 32–37). Пер. з давньогрецької В. Ставнюк. Київ: «Аквілон-Плюс».

Aristotle (1916). *Politics*. Translated by Benjamin Jowett. Oxford: Oxford at the Clarendon Press. <https://archive.org/details/aristotlespoliti00aris/page/n6/mode/1up?ref=ol&view=theater>

Jaspers, K. (1938). *Philosophy of Existence (Works in Continental Philosophy)*. Richard F. Grabau (Translator), John B. Silber (Ed.). University of Pennsylvania Press. <https://archive.org/details/philosophyofexis00jasp/page/n1/mode/1up?view=theater>

Rawls, J. (1971). *A Theory of Justice*. Cambridge, Massachusetts: The Belknap Press of Harvard University Press. [https://archive.org/details/theoryofjustice00rawl/mode/1up?view=theater](https://archive.org/details/org/details/theoryofjustice00rawl/mode/1up?view=theater)

Інший в теорії інтерсуб'єктивності Едмунда Гусерля

Сергій Долиненко

Національний університет «Києво-Могилянська академія»
(Київ)

Перші штрихи до теорії інтерсуб'єктивності з'являються у Гусерля в Ідеях I. Саме там він робить короткий анонс

майбутніх досліджень. У назві параграфу «Інші Я-суб'єкти та інтерсуб'єктивний природний навколишній світ» (Гусерль, 2020, с. 64), перед нами постає загадковий Інший. Варто зазначити, що у Гусерля слова Інший та «Чужий» є синонімами (Вальденфельс, 2004). Більш детально теорію інтерсуб'єктивності Гусерль розробляє в «Картезіанських медитаціях». Теорія інтерсуб'єктивності виникає як відповідь на закиди щодо соліпсизму. Закиди ґрунтуються на тому, що феноменологія як трансцендентальна філософія універсальною сферою дослідження має трансцендентальну суб'єктивність, доступ до якої феноменолог отримує з власної суб'єктивності (Кебуладзе, 2017). Як зазначає Гусерль: «Чи не слід було б тому заставувати феноменологію, що прагнула розв'язати проблеми об'єктивного буття й виступити в ролі філософії, як трансцендентальний соліпсизм?» (Гусерль, 2021, с. 191). Для запобігання цьому, Гусерль, розробляє теорію інтерсуб'єктивності, яка уможливує досвід об'єктивного світу. Варто зазначити, що досвід – це певна подія, в якій «виявляються речі» (Вальденфельс, 2004, с. 13). Світ нам даний досвідно, як об'єктивний, тільки у випадку спільного конституювання цього світу з Іншим, як іншим суб'єктом.

За Гусерлем, моє Я та «Інші» перебуваємо в Чужому для нас (кожного окремо) світі природної настанови. Свою чужість цей світ виявляє в іманентній доступності трансцендентного. Тобто в світі природної настанови «Чужий» нам принципово недосяжний. Позаяк, для можливості конституювання об'єктивного світу, Гусерлю потрібен Я як конституюючий суб'єкт та Інший, як суб'єкт такого ж штибу. Важливо зазначити, що в світі природної настанови Інший принципово недоступний. Для того, щоб отримати доступ до досвіду Іншого, потрібно редукувати Я до сфери власної Свойності. Тому Гусерль застосовує специфічний вид *ἐποχή*. Внаслідок цього: «специфічно Своє для мене як его, моє конкретне буття як монади, суто в мені самому та для мене самого в замкнутій Свойності, охопає кожну інтенційність, зокрема й спрямовану на Чуже» (Гусерль, 2021, с. 198). Отож, виділяється сфера мого Я та сфера того, що не є моїм Я, тобто «Чужого». Моє его в сфері власної Свойності сприймає влас-

не живе тіло, яке фізично перебуває у світі. Его виявляє себе у психофізичній єдності. За аналогією з моїм живим тілом, тіло іншого усвідомлюється також живим. Апрезентація виявляє можливість наявності alter ego в живому тілі «Іншого», тобто наявність такого ж трансцендентального ego здатного до конституювання. Далі, Гусерль переносить психічне ego в живе тіло Іншого. Тобто, для Гусерля живе тіло «Іншого», за аналогією до мого живого тіла, має власне конституююче ego. Формується alter ego (живе тіло Іншого) всередині моєї примордіальної сфери. Тож, ego та alter ego в трансцендентальній сфері формують інтерсуб'єктивну єдність. У такому випадку, головною умовою спільного досвіду об'єктивного світу є те, що ego не конститує alter ego, а пасивно переживає цей досвід «Іншого». «Пасивність моєї свідомості в переживанні іншого є запорукою його об'єктивності, а його об'єктивність є, своєю чергою, запорукою об'єктивності інтерсуб'єктивного світу нашого спільного досвіду» (Кебуладзе, 2017, с. 227).

Отже, концепція інтерсуб'єктивності ґрунтується на трансцендентальному досвіді Іншого, як суб'єкта. Отож, без обґрунтування конститутивних можливостей alter ego, що уможливає інтерсуб'єктивність досвіду об'єктивного світу, теорія інтерсуб'єктивності неможлива. Також виникає певне коло проблемних питань, пов'язаних зі статусом ego, яке, для здійснення аналогізувального переносу, має бути сутнісно витлумаченим. Тож, ця теорія є можливою лише в межах трансцендентальної сфери.

Список посилань:

Вальденфельс, Б. (2004). *Топографія Чужого: студії до феноменології Чужого*. Пер. з нім. В. Кебуладзе. Київ: ІПС-2002.

Гусерль, Е. (2020). *Ідеї чистої феноменології і феноменологічної філософії: Книга перша. Загальний вступ до чистої феноменології*. Пер. з нім. і коментарі В. Кебуладзе. Харків: Фоліо.

Гусерль, Е. (2021). *Картезіанські медитації. Вступ до феноменології*. Пер. з нім. передмова і коментарі А. Вахтеля. Київ: Темпора.